

Terugval na schuldregeling?

Rosanne Oomkens (HU)
Susanne Tonnon (HU)
Judith van Geffen (NVVK)

15 mei 2025

Beeld van Kansfonds gemaakt door Linelle Deunk

Programma

- Wat houdt schuldregeling zonder afloscapaciteit in?
- Maatschappelijk debat schuldregeling zonder afloscapaciteit
- Wat weten we over terugval?
- Wat weten we over terugval na schuldregeling zonder afloscapaciteit?
- Onderzoek NVVK en Hogeschool Utrecht
- In gesprek!
- Terugkoppeling

Wat houdt schuldregeling zonder afloscapaciteit in?

- Voorheen 'nulaanbod' genoemd
- Geldt wanneer inkomen onder vrij te laten bedrag (vtlb) valt
- Geen maandelijkse aflossing over 18 maanden
- Wel inzet van eventueel vermogen/spaargeld
- Directe finale kwijting wordt gevraagd
- Passende financiële begeleiding wordt geboden
- Vereist:
 - Correcte vtlb-berekening
 - Gedegen onderbouwing (bijv. medische verklaringen)
 - Transparante communicatie naar schuldeisers
 - Alternatieven bij weigering: dwangakkoord of Wsnp

Maatschappelijk debat

1. Afbrokkelend draagvlak:

2. 'Nulaanbod' als noodzakelijk kwaad:

- Zien nulaanbod als 'verkeerd signaal';
- Maken zich zorgen over gebrek aan verplichte begeleiding na kwijtschelding
- Wijzen op cijfers Achmea: 12-24% krijgt binnen enkele maanden nieuwe betalingsachterstanden
- Aflossen schulden essentieel voor verantwoordelijkheidsbesef
- Pleiten voor koppeling nulaanbod aan verplichte begeleiding en nazorg
- Vrezen voor afbrokkelend draagvlak onder schuldeisers
- Stellen dat schuldhulp geen oplossing is voor lage bestaansminimum
- 'Noodzakelijk kwaad' omdat mensen anders onder bestaansminimum komen
- Benadrukken dat oorzaak ligt in te laag sociaal minimum, niet bij schuldhulpverlening
- Wijzen op lage terugvalpercentages Achmea: 12% terugval betekent 88% succes op korte termijn
- Stellen dat schuldeisers vaak toch profiteren via fiscaal voordeel en terug te vragen BTW
- Vinden dat oplossing ligt bij kabinet (verhogen sociaal minimum), niet bij schuldhulpverlening

Wat weten we over terugval?

BKR-monitor:

- Na beëindiging Wsnp heeft 50% heeft binnen 5 jaar weer betalingsachterstanden op nieuwe kredieten
- Bij Msnp is dat 33% (BKR, 2022)

Onderzoek HU naar terugval

- 255 cliënten gemeente Utrecht, Deventer, Gouda, Haarlem
- Terugval = signaal vroegsignalering
- 10% valt terug binnen 1 jaar na afronding schuldregeling.
- Jongeren hebben een verhoogd risico op terugval
- Kwijtschelding na 24 maanden i.p.v. na 36 maanden had geen invloed op terugval

Wat weten we over terugval?

Oorzaken (mogelijke) terugval:

- Structurele financiële krapte (Commissie Sociaal Minimum, 2023)
- Gebrek aan financiële vaardigheden en nazorg na traject (Breuer & Intraval, 2020)
- Psychologische factoren: stress vermindert cognitieve capaciteit en rationele besluitvorming (WRR, 2016)
- Overschatting financiële zelfredzaamheid door overheid (WRR, 2016)
- Terugval lijkt het resultaat van structurele kwetsbaarheden, beleidskeuzes en psychologische factoren

Beeld van Kansfonds gemaakt door Linelle Deunk

Wat weten we over terugval na schuldregeling zonder afloscapaciteit?

NVVK-onderzoek 2024:

- 35% van hulpvragers heeft geen afloscapaciteit
- 84% heeft uitkering, 16% heeft werk
- Bij hulpvragers mét afloscapaciteit: 50% werk/50% uitkering
- Slechts 4-5% zet vermogen in voor aflossing
- NVVK pleit voor toereikend sociaal minimum

Beperkingen onderzoek:

- Onderzoeksgroep niet volledig representatief
- Populaties uit 4 grote steden ontbreken
- Onduidelijk hoe actief is gezocht naar beschikbaar financieel vermogen
- Mogelijk is de handleiding voor vermogensvaststelling niet consequent gebruikt

Voornemen voor onderzoek NVVK en Hogeschool Utrecht

- **Onderzoeksvraag:** In welke mate vallen mensen na afronding van een schuldregeling terug in betalingsachterstanden?
- **Methode:** voornamelijk kwantitatief
- **Terugval systematisch meten:** vroegsignalen binnen een periode van 12 maanden na de laatste aflossing
- **Vandaag:** praktijkervaringen met terugval inventariseren

In gesprek!

- Welke factoren maken cliënten kwetsbaar voor terugval na een schuldregeling?
- Welke rol speelt de verkorte looptijd en de schuldregeling zonder afloscapaciteit bij terugval?
- Welke kenmerken in de begeleiding kunnen bescherming bieden om terugval te voorkomen?

